

2016

1. ÇEYREK RAPORU

TÜRKİYE'NİN TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri **A**raştırması ING Bank

1. GİRİŞ/3

- 1.1 ING Bank Genel Müdürü Pinar Abay'ın Önsözü/3
- 1.2 Türkiye'de Bireysel Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nı Niçin Yapıyoruz/5

2. ELDEKİ VERİLER NE SÖYLÜYOR/6

- 2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri/6
- 2.2. Tasarruf Araçları Tercihi/16
- 2.3. 2016 1. Çeyrek Sonuçları/18

3. METODOLOJİ/19

- 3.1. Amaç ve Yöntem/19
- 3.2. Demografik Bilgiler/20
- 3.3. Tasarrufun Tanımı/22

4. EKONOMİST YORUMU/23

5. İLETİŞİM BİLGİLERİ/28

“Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri” Araştırmamızın 2016 yılı birinci çeyrek sonuçlarına göre; kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı, %15.7’lik bir oranla çalışmanın başladığı 2011 sonundan bu yana en yüksek düzeye ulaştı.

Bu yılın ilk çeyreği ekonomik davranışları zıt yönde etkileme potansiyeli taşıyan güçlü ekonomiye dair derinleşen endişelerin yanı sıra komşu ülkeler kaynaklı jeopolitik risk algısı ve büyüyen güvenlik kaygılarıyla olumsuz bir başlangıç yapıldı. Ancak bu eğilim, küresel merkez bankalarının daha destekleyici tavır takınmaları, petrol fiyatında gözlenen kısmi yükseliş ve Çin para biriminde istikrarı sağlama adına atılan adımlarla olumluya döndü.

Son anket döneminde, ekonomideki belirsizliği gösterme açısından önemli bir makro değişken olarak öne çıkan enflasyon ve yüksek mevduat getirisi hane halkının tasarruf sahipliği oranını desteklemiş gözükmemektedir. Ekonomideki belirsizliğin artıp güven ortamının bozulması, hane halkının, tedbir kaynaklı tasarruf etme tercihini desteklemektedir. Enflasyonun gerilediği dönemlerde ise tam tersi bir eğilim gözlenebilmektedir. Bu çerçevede; bu yılın üç aylık döneminde %2.2’yle bir önceki çeyreğe göre kısmi bir gerileme kaydetse de, özellikle Ocak rakamının etkisiyle yüksek seyreden enflasyon, tasarruf sahipliğinde gözlenen artışı açıklayıcı bir etken olarak değerlendirilebilir.

“Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri” Araştırmamızda tasarruf sahibi olanların “tasarruf nedenlerine” baktığımızda en önemli tasarruf nedeni olarak, bir önceki çeyreğe göre 5 puan gerilermiş olsa da %43 ile “geleceğe yatırım”ı görmeye devam ediyoruz. Bir önceki çeyreğe göre “Çocuklarım için” ve “beklenmedik durumlara karşı” gerekçeleri önceki dönemle benzer seviyesini koruyor ve sırasıyla yüzde 27 ve yüzde 20 oranlarında gerçekleşiyor.

Çocuklu bireylerin tasarruf sahipliği oranını bir önceki dönemdeki seviyesini korurken çocuksuz bireylerde bu oran 5 puan artış gösteriyor.

Pınar Abay | ING Bank Genel Müdürü

2016 YILI 1. ÇEYREK
SONUÇLARINA GÖRE
KENTSEL NÜFUSTA
TASARRUF SAHİPLİĞİ
ORANI, **%15.7’LİK BİR
ORANLA ÇALIŞMANIN
BAŞLADIĞI 2011
SONUNDAN BU YANA
EN YÜKSEK DÜZEYE
ULAŞTI.**

“

2013 yılının 1. çeyreğinden bu yana genel trende bakıldığında, tasarruf yapma oranının en yüksek olduğu yaş grubunun 25-34 olduğu görülmektedir. Açıklanan son verilere göre; 2016'nın ilk çeyreğinde **18-24 yaş** grubunun payının 8 puan artarak **%28'e** ulaştığını, **25-34 yaş** grubunun payı ise **%35'ten %30'a** gerilediğini görüyoruz.

En çok tercih edilen tasarruf aracı olan “**yastık**

altı altın ve nakit” oranı bu dönem **%27'den %22'ye** gerilemesi dikkat çekici bir gelişme. Bununla birlikte TL vadeli, döviz vadeli ve bireysel emeklilik fonlarında %2-3 bandında küçük artışlar gözleniyor. Araştırmamızın daha detaylı incelemesinin ve ekonomist yorumlarının yer aldığı 2016 yılı birinci çeyrek sonuçlarına raporlar sayfasından ulaşabilirsiniz.

EKONOMİDEKİ BELİRSİZLİĞİ GÖSTERME
AÇISINDAN ÖNEMLİ BİR MAKRO DEĞİŞKEN
OLARAK ÖNE ÇIKAN ENFLASYON VE YÜKSEK
MEVDUAT GETİRİSİ HANE HALKININ TASARRUF
SAHİPLİĞİ ORANINI DESTEKLEMİŞ GÖZÜKMEKTEDİR.

**EKONOMİDEKİ BELİRSİZLİĞİN ARTIP GÜVEN
ORTAMININ BOZULMASI, HANE HALKININ, TEDBİR
KAYNAKLI TASARRUF ETME TERCİHİNİ
DESTEKLEMEDİR.**

TÜRKİYE'DE BİREYSEL TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI'NI NİÇİN YAPIYORUZ?

Ülkemizde, tasarruf oranı bakımından dünyada alt sıralarda yer alıyor. Öte yandan yüksek oranlı sürdürülebilir büyüme için iç tasarruf oranlarının artması gerektiği biliniyor. Tasarruf artışını teşvik etmek için çeşitli ekonomik tedbirler tartışılıyor, bazı uygulamalar devreye sokulmaya çalışılıyor.

Bu süreçte tasarruflarla ilgili veri ihtiyacı da artıyor. TÜİK'in özellikle son yıllarda ekonomik konularla ilgili istatistik üretiminde ciddi gelişmeler sağladığı açık. Bununla birlikte tasarruf eğilimleri ve tasarruf düzeyi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu söylemek zor.

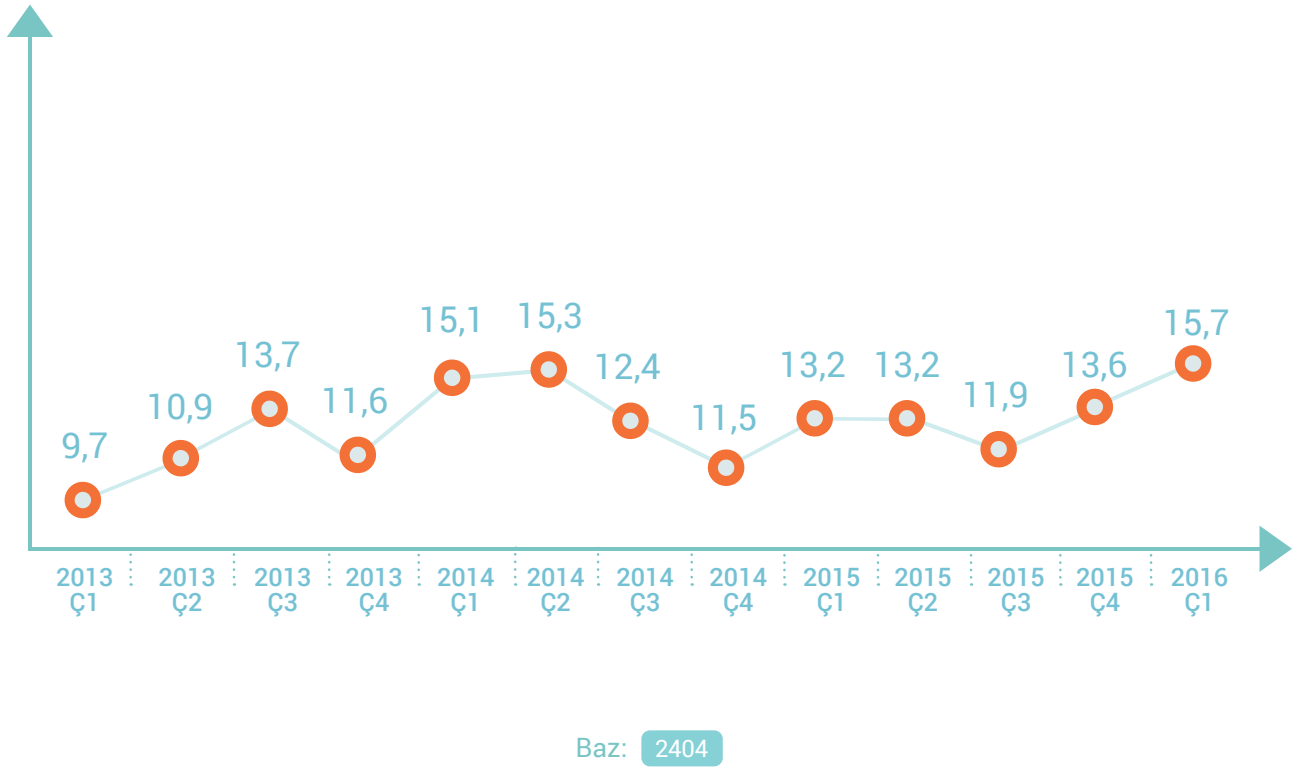
T.C. Merkez Bankası ve BDDK tarafından yayınlanan bankacılık sistemi içindeki tasarruflara ilişkin veriler önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, ülkemizdeki 'ortalama birey'in geliri ve tasarrufları arasındaki ilişkiyi bir trend olarak izlemek, bu konudaki araştırmacılara ve politika yapıcılara katkı sağlayacaktır.

İşte bu araştırmayla, ülkemizdeki 'ortalama birey'in tasarruf yapıp yapmadığı, tasarruf yapma veya yapmama nedenleri, en çok kullanılan tasarruf araçları, bireysel gelirler, aylık tasarruf oranı ve nakte dönüştürülebilir tasarruf miktarı 3'er aylık bazlarda düzenli olarak incelenmektedir. Amaç, ülkemizde tasarruflarla ilgili bilgi ihtiyacına katkı sunmaktır.

2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri

2016'IN 1. ÇEYREĞİNDE TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI %15.7 OLMUŞTUR.

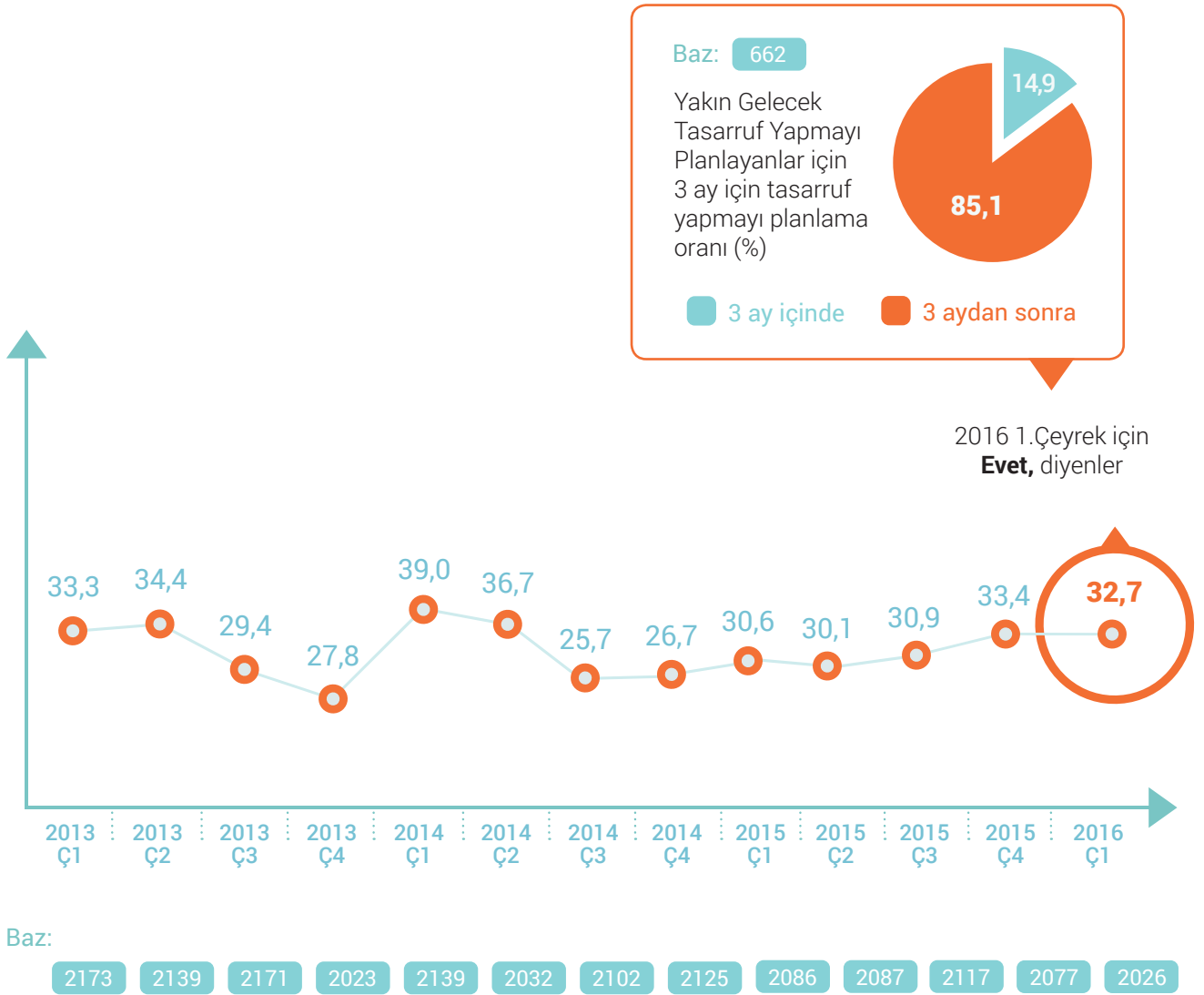
Tasarruf sahiplerinin oranı (%)

- 2016 yılının 1. çeyreğinde, tasarruf sahiplerinin oranı **2,1 puanlık artışla %15,7'ye** ulaşmıştır.
- İki dönemdir yükselen bir grafiğe sahip olan tasarruf sahipliği oranının bu dönemki artışının, 2015'in 3. çeyreğine kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (**%15,7 vs. %11,9**).

2016'NIN İLK ÇEYREĞİNDE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLARIN ORANI ÖNCEKİ DÖNEMLE AYNI

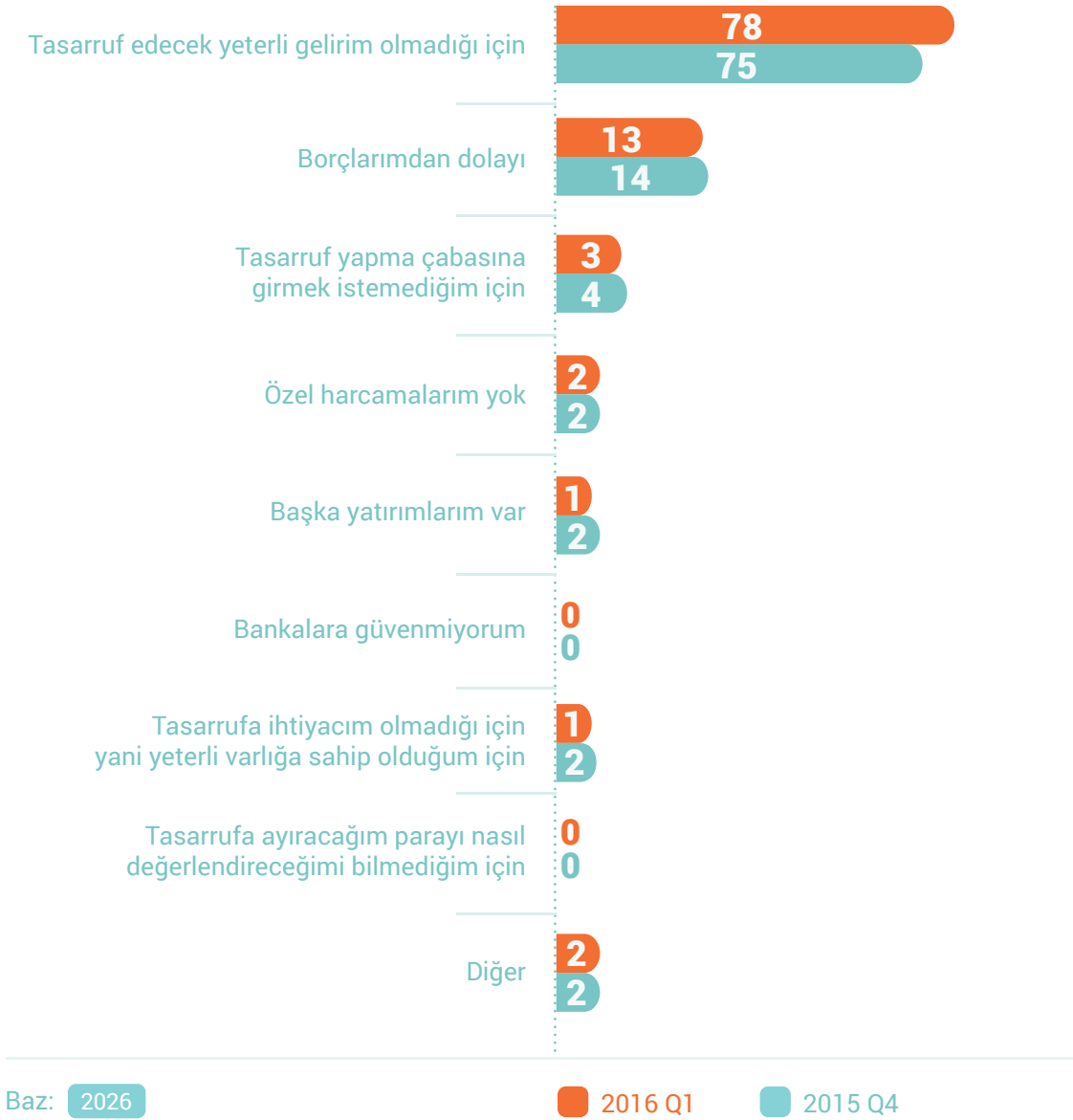
Tasarrufu Olmayanlar için Yakın Gelecekte Tasarruf Yapmayı Planlayanlar (%)

- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı bu dönem (%32,7) bir önceki dönemle (%33,4) seviyede kalmıştır.
- Önümüzdeki 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı son 3 dönemdir %15 bandında yer almaktadır (%15,2 vs. %14,9).

2016 İLK ÇEYREĞİNDE “GELİR YETERSİZLİĞİ” SEBEBİ İLE TASARRUF ETMEYENLERİN ORANI ARTMIŞTIR

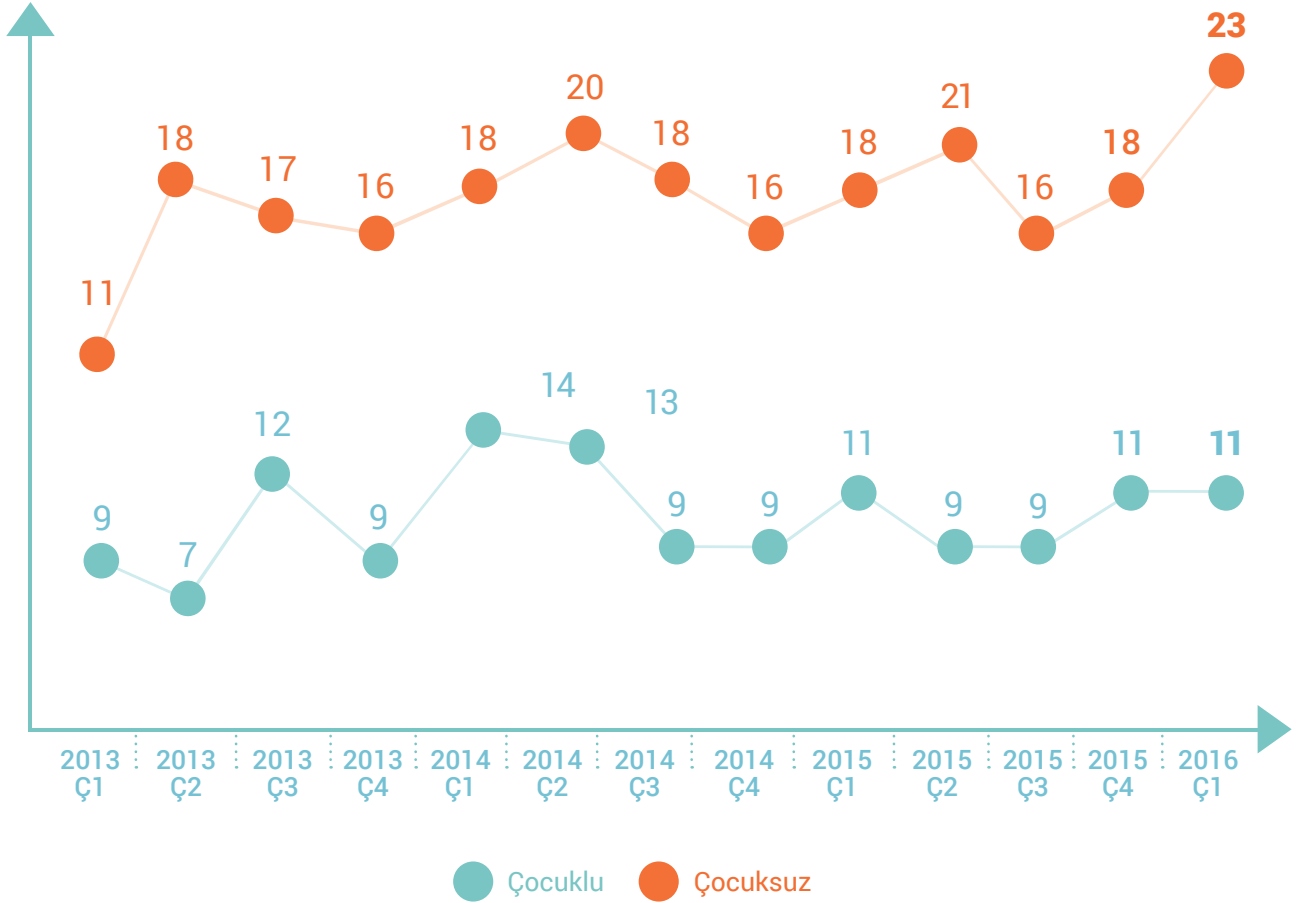
Tasarrufu Olmamasının Nedeni (%)

- Bu dönem de “**tasarruf edecek yeterli geliri olmadığı için**” tasarruf edemeyenlerin oranı bir önceki döneme kıyasla yükselmiştir (%75 vs. %78). Bu gerekçeyi ifade edenlerin oranı son 2 dönemdir artmaktadır.
- “**Borçlarından dolayı**” tasarruf edemeyenlerin oranı bu dönem bir önceki dönemle benzer seviyede yer almaktadır.

ÇOCUKSUZ BİREYLERİN TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI DÜŞERKEN, ÇOCUKLU BİREYLERİNKİ AYNI KALMIŞTIR.

Tasarruf Sahiplerinin Oranı (%)

Çocuğu olanlar için baz

1279 1584 1510 1578 1495 1484 1587 1583 1551 1508 1529 1454 1508

Çocuksuz olanlar için baz

1127 818 891 822 903 915 815 818 852 895 874 950 896

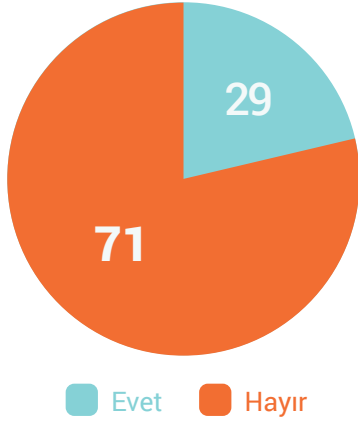
- Çocuksuz bireyler arasında tasarruf sahibi olma oranı 2016'nın ilk çeyreğinde de yükselmeye devam etmektedir (**%18 vs. %23**).
- Çocuklu bireylerin tasarruf sahipliği bu dönem bir önceki dönemle aynı seviyededir.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLARIN ORANI

Çocuğu Olup Tasarruf Yapmayanlar (%89)

Baz: 1340

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

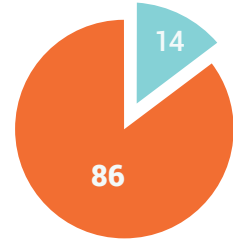

Evet diyenler

Baz: 394

3 ay içinde mi, 3 aydan sonraki dönemde mi planlıyorsunuz?(%)

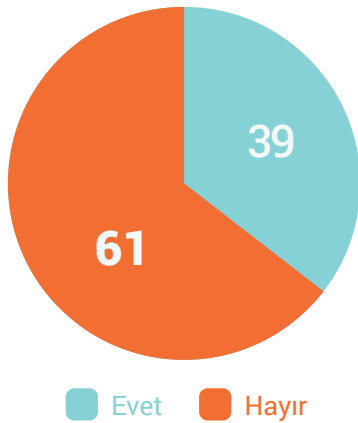
3 ay içinde 3 aydan sonra

Çocuğu Olmayıp Tasarruf Yapmayanlar (%77)

Baz: 687

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

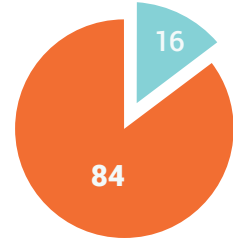

Evet diyenler

Baz: 269

3 ay içinde mi, 3 aydan sonraki dönemde mi planlıyorsunuz?(%)

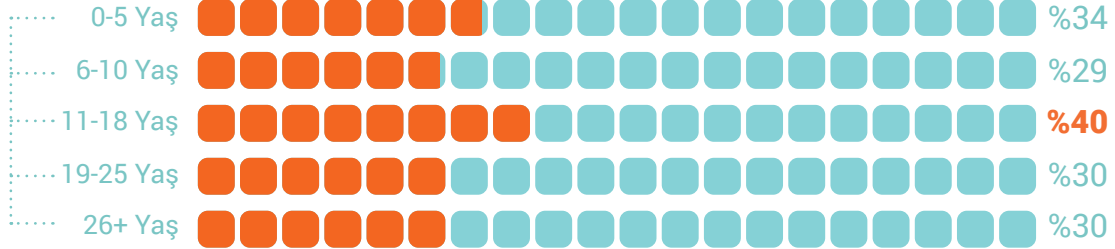
3 ay içinde 3 aydan sonra

- Bu dönem hem tasarrufu olmayan çocuklu (%29 vs. %29) ve çocuksuz bireylerde (%40 vs. %39) tasarruf yapmayı planlayanların oranı bir önceki dönemle aynı seviyededir.
- Çocuklu bireyler arasında 3 ay içinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı 3 puanlık düşüşle %14'e gerilemiştir. Çocuksuz bireyler arasında ise bu oran, 2 puanlık bir artışla %16'ya ulaşmıştır.

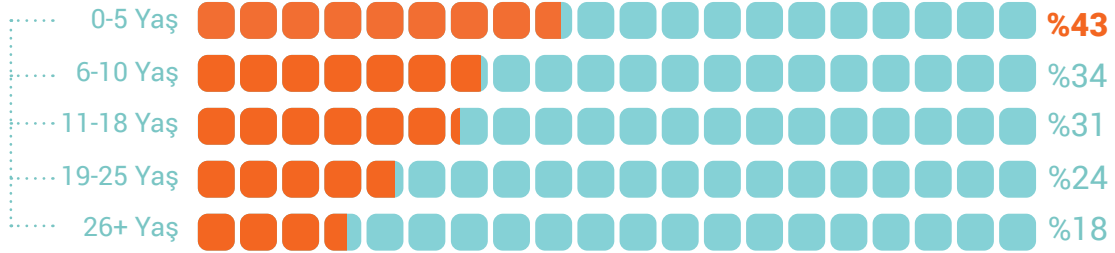
ÇOCUKLU BİREYLERDE ÇOCUK YAŞLARI

Toplam Çocuklular

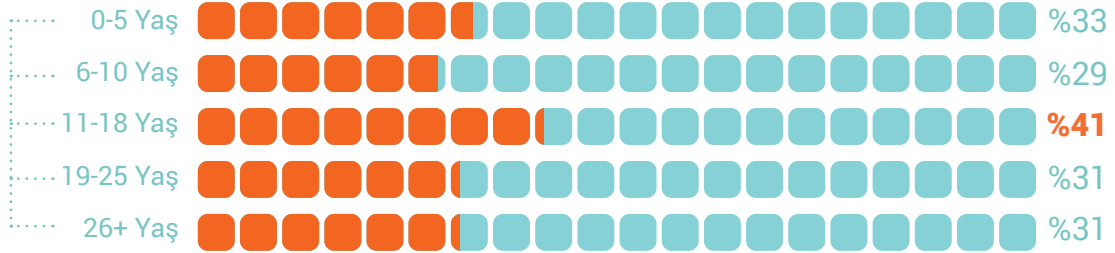
Baz: 1508

Tasarruf Sahibi Çocuklular

Baz: 169

Tasarruf Sahibi Olmayan Çocuklular

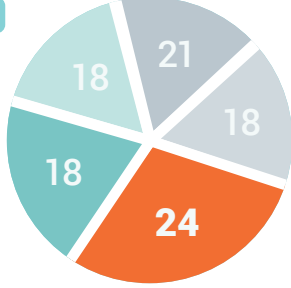
Baz: 1340

- 2016'nın ilk çeyreğinde çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı , bir önceki dönemle benzer bir dağılıma sahiptir.
- Tasarruf sahibi çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı içerisinde **6-10 yaş** grubunun oranı **%43'ten %34'e** gerilerken , **0-5 yaş** grubunun oranı **%36'dan %43'e** yükselmiştir. Tasarruf sahibi çocuklu bireylerin tasarruf sahibi olma oranlarının, çocuklarının yaşı büyüdükçe düştüğü tespit edilmiştir.
- Tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımında bir önceki döneme kıyasla bir farklılaşma saptanmamıştır.

ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI

Toplam Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 1508

0-5
Yaş

6-10
Yaş

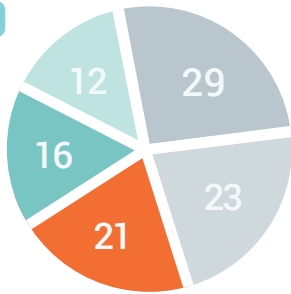
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 169

0-5
Yaş

6-10
Yaş

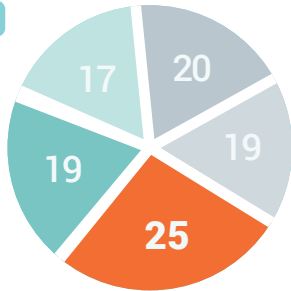
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Olmayan Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı

Baz: 1340

0-5
Yaş

6-10
Yaş

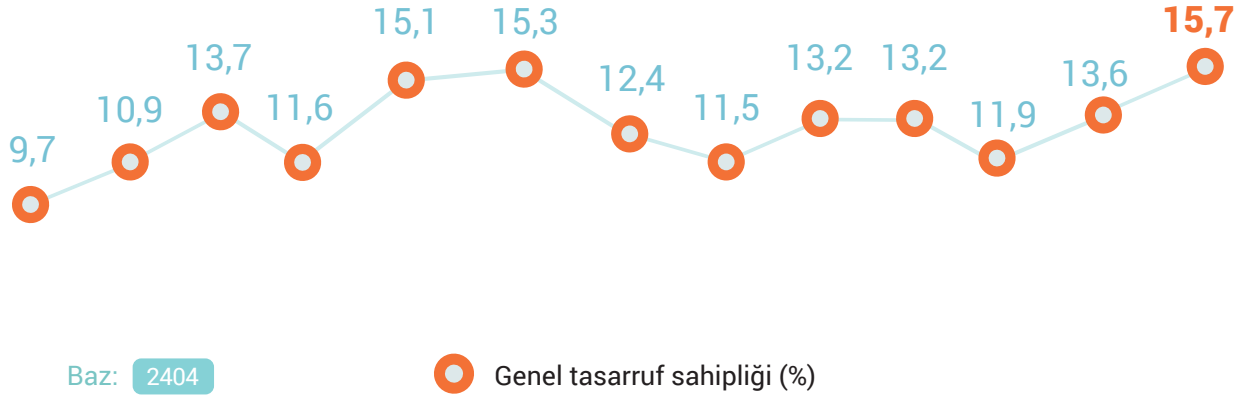
11-18
Yaş

19-25
Yaş

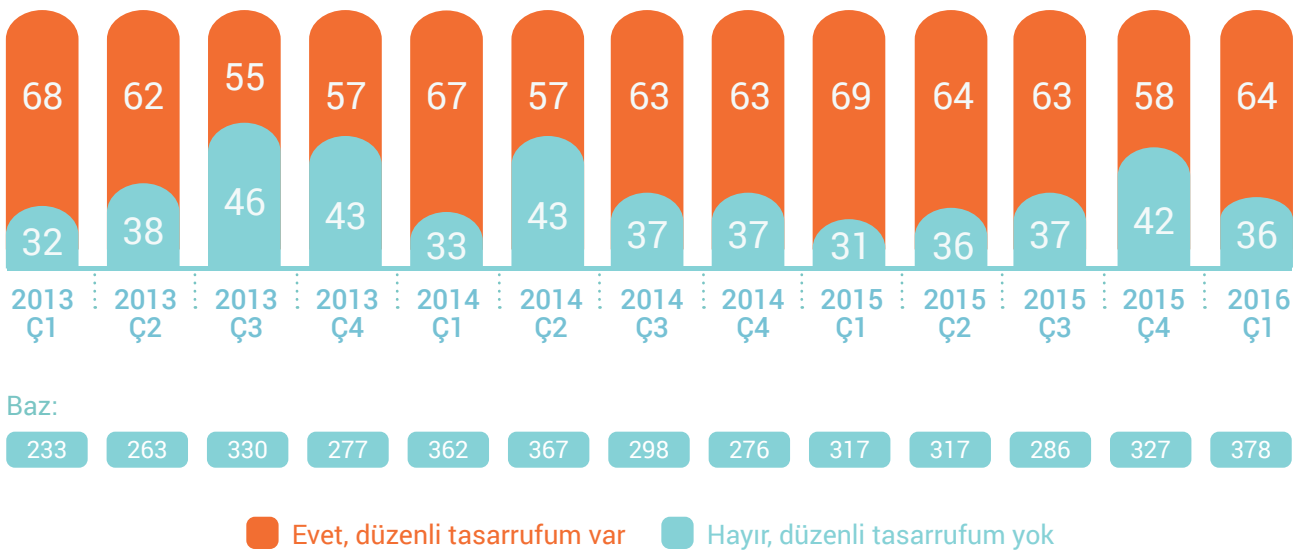
25+
Yaş

- Tasarruf sahibi çocuklu bireylerin çocukları arasında 0-5 yaş grubunun payı 6 puan artmıştır (**%23 vs. %29**). Bununla birlikte 6-10 yaş grubunun oranı **%28'den %23'e** gerilemiştir.
- Tasarruf sahibi olmayan** çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı bu dönem de bir önceki dönemle benzer seviyelerde kalmıştır.

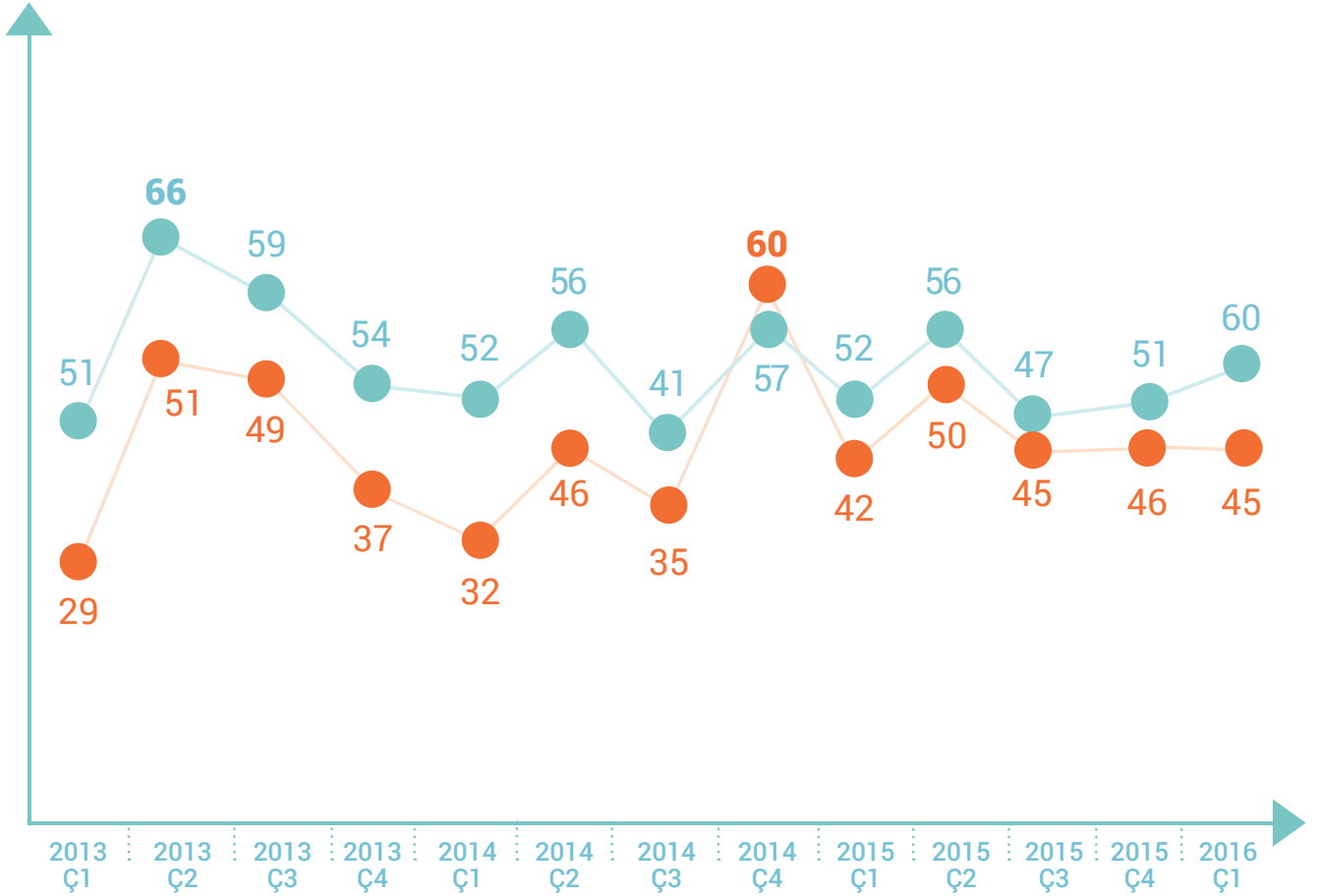
TASARRUF YAPMAK ASLINDA BİR ALIŞKANLIK

Düzenli tasarruf yapma oranı (tasarruf sahipleri içinde)

Düzenli Tasarruf Yapmayanlar için 3 ay içinde veya daha sonra tasarruf yapma eğilimi (%)

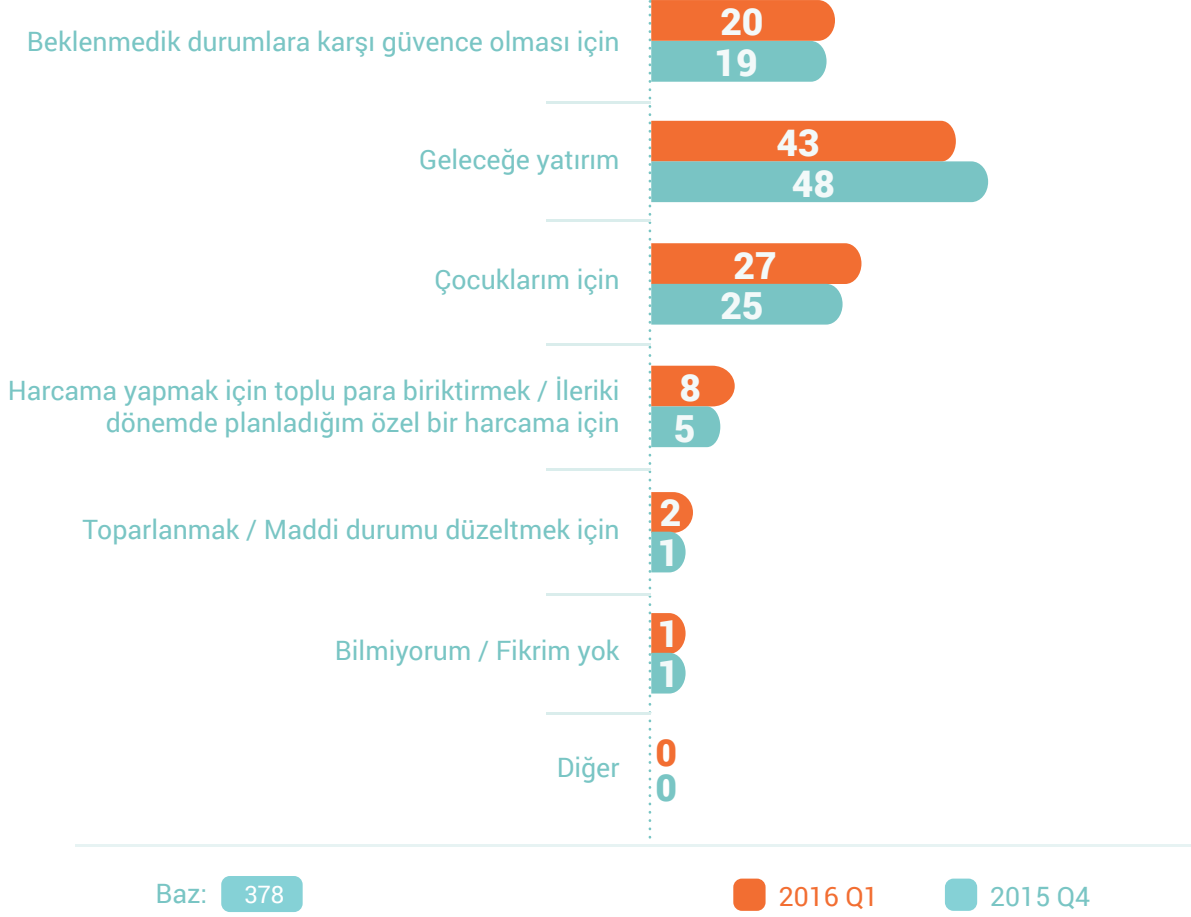
Baz:

75	100	152	119	119	158	111	103	98	113	105	138	136
----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----

- Son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı (%)
- Gelecek 3 ay içinde tasarruf yapacak olma eğilimi (%)

- Tasarruf sahipleri arasında düzenli tasarruf yapma oranı 6 puan artarak **%64'e** yükselmiştir.
- **Düzenli tasarruf yapmayanlar** arasında son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı 2 dönemdir aynı seviyede yer alırken, gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapma eğilimi yükselmeye devam etmektedir.

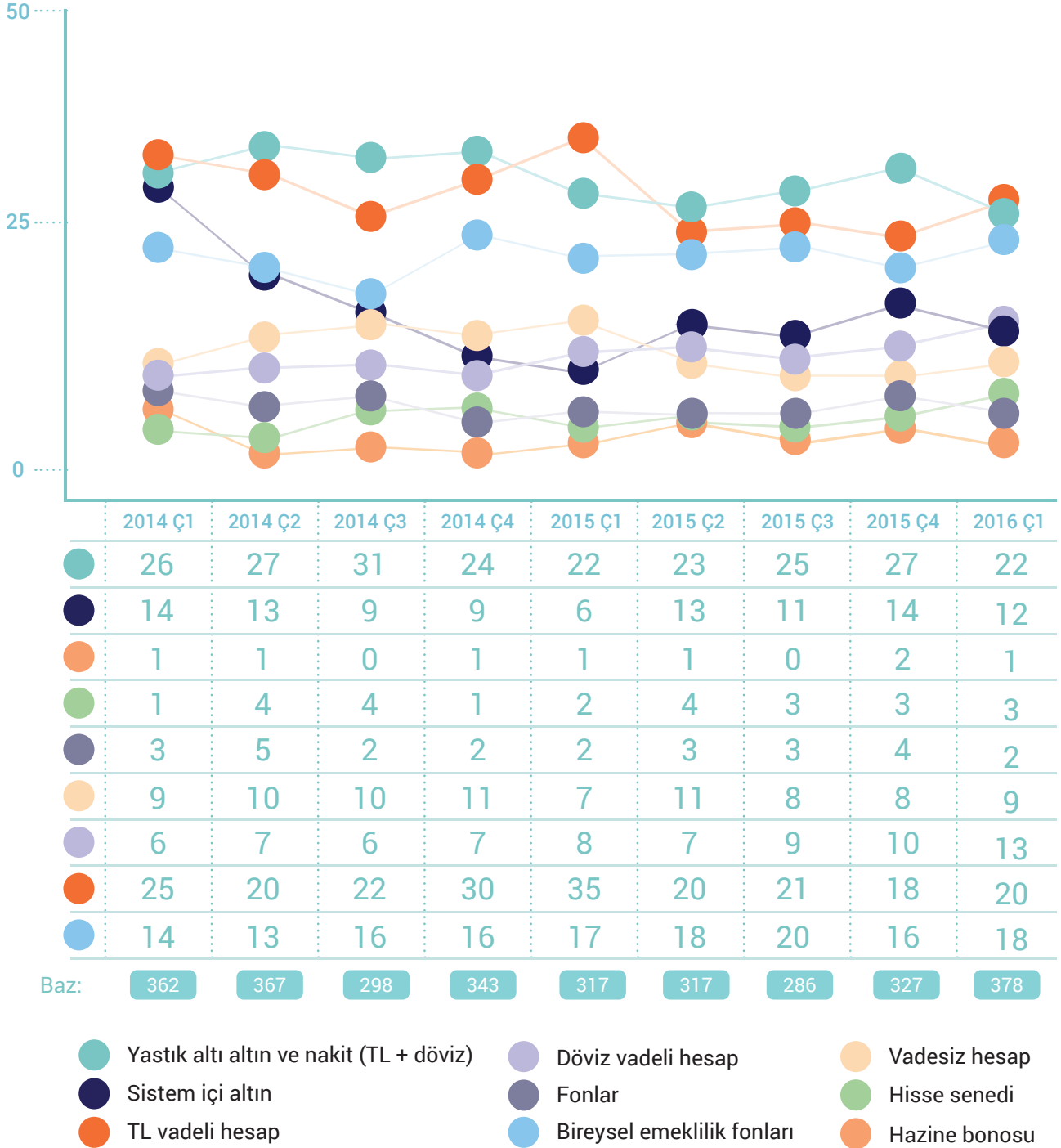
TASARRUF SAHİBİ OLMAKTAKİ EN ÖNEMLİ NEDEN “GELECEĞE YATIRIM”

- 2016'nın ilk çeyreğinde **“geleceğe yatırım”** amacıyla tasarruf yapanların oranı bir önceki döneme kıyasla 5 puan gerilemiştir (%48 vs. %43).
- Tasarruf sahibi olmanın ikinci en önemli gerekçesi **“çocuklarım için”** bu dönem de biraz yükselmiş ve 2 puanlık artışla %27'ye ulaşmıştır.
- “Harcama yapmak için toplu para biriktirmek”** amacıyla tasarruf edenlerin oranında bu dönem %3'lük bir artış görülmektedir.

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi

EN ÇOK TERCİH EDİLEN TASARRUF ARACI OLAN “YASTIK ALTI ALTIN VE NAKİT” 2016’NIN İLK ÇEYREĞİNDE 5 PUAN DÜŞTÜ %22’YE GERİLEMİŞTİR.

NOT: “Bu soru çoklu cevap” olduğu için bu kalemlerin toplamaları %100’ü geçmektedir. Karşılaştırmalı analiz için hepsi toplam %100 olacak şekilde yeniden ağırlıklandırılmıştır.

2016'NIN 1. ÇEYREĞİNDE SİSTEM İÇİ ALTIN, YASTIK ALTI ALTIN VE YASTIK ALTI NAKİT ARAÇLARININ HER BİRİNDE DÜŞÜŞ GÖRÜLMEKTEDİR.

%	2015 Ç1	2015 Ç2	2015 Ç3	2015 Ç4	2016 Ç1
Sistem dışı ve sistem içi altın+sistem dışı nakit (TL veya döviz)	28	36	36	41	34
Altın veya diğer değerli taş ve metal (sistem dışı)	9	7	6	8	5
Altın veya diğer değerli taş ve metal hesabı (sistem içi)	6	13	11	14	12
Yastık altı döviz veya TL (nakit)	13	16	18	19	17

Baz:

317

317

286

327

378

2016 1. ÇEYREK SONUÇLARI

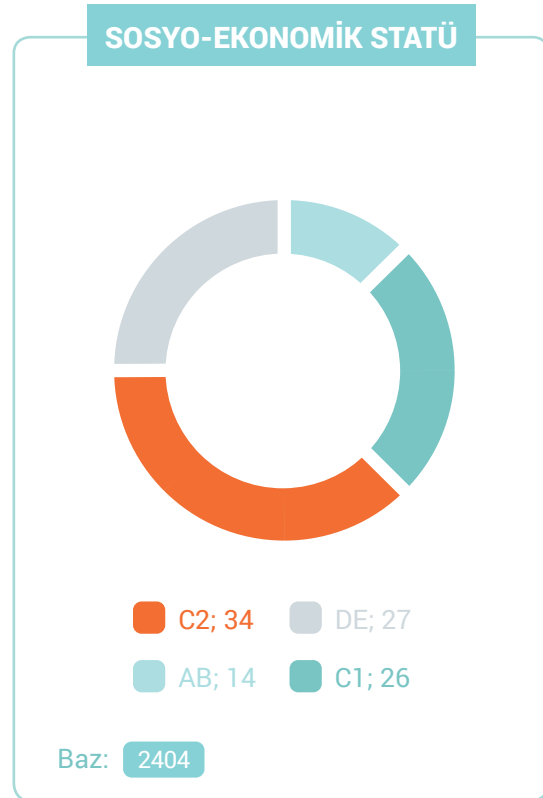
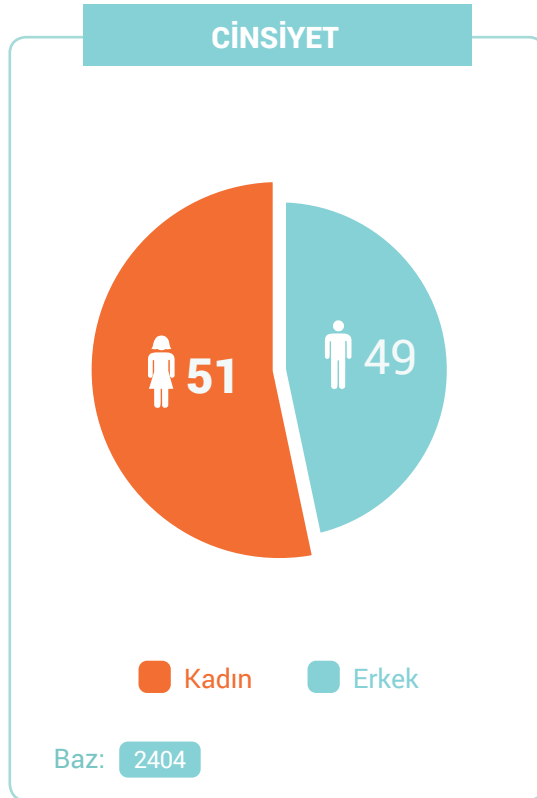
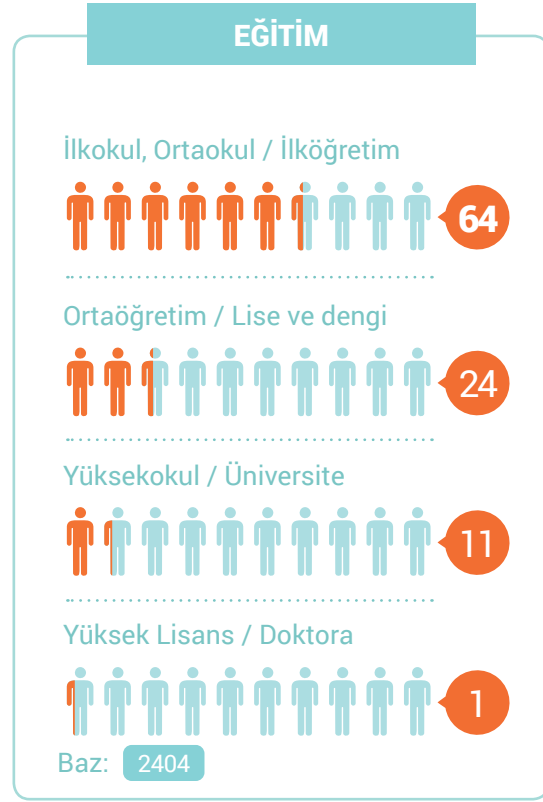
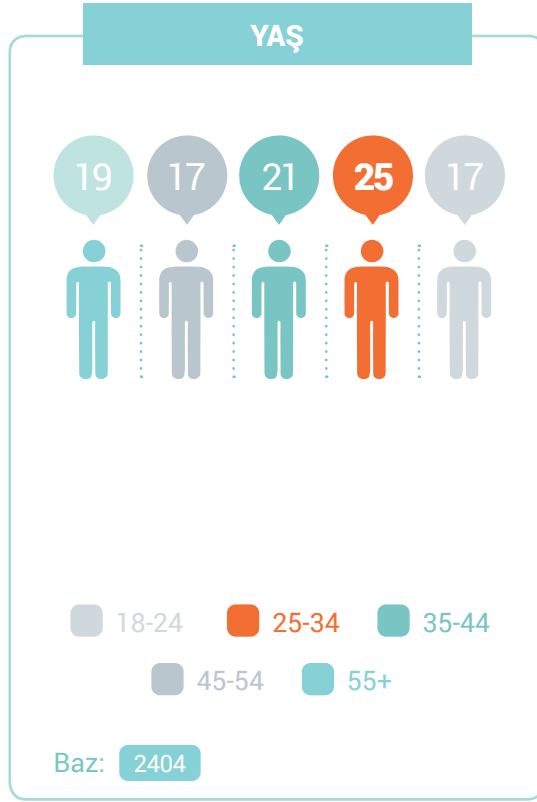
- Önceki dönem yükselişte olan tasarruf sahiplerinin oranı bu dönem de **2,1 puanlık artışla %15,7'ye** ulaşmıştır.
- Tasarruf sahipleri arasındaki yaş grubu dağılımında 18-24 yaş grubu **%8'lik bir artışla %28'e** yükselirken, 25-34 yaş grubu **%35'ten %30'a** gerilemiştir. Diğer yaş gruplarının oranları ise önceki dönemle benzer seviyededir.
- Bununla birlikte diğer yaş grupları önceki dönemle benzer seviyede iken, 18-24 yaş içerisinde tasarruf edenlerin oranı **%16'dan %25'e** yükselmiştir. Dolayısıyla bu dönem tasarruf edenler arasındaki artışın 18-24 yaş grubu içerisindeki artıştan kaynaklandığı söylenebilir.
- Bu dönem çocuklu bireylerde tasarruf sahipliği oranı aynı kalırken (**%11**), çocuksuz bireylerde bu oran **5 puan yükselmiştir (%18 vs. %23)**.
- Tasarruf yapmama konusundaki en önemli gerekçe olan “yeterli gelir sahibi olmamanın” bu dönem arttığı tespit edilmiştir (**%75 vs. %78**).
- 2016'nın ilk çeyreğinde tasarruf sahipleri arasında düzenli tasarruf yapma oranı artmıştır (**%58 vs. %64**). Düzenli tasarruf yapmayanlar arasında 3 ay içerisinde tasarruf yapma oranı son iki dönemdir sabit kalırken, 3 ay sonrasında tasarruf yapma eğilimi yükselmeye devam etmektedir (**%51 vs. %60**).
- Tasarrufu olan bireylerin bu konudaki en önemli gerekçesi olan “geleceğe yatırım” bu dönem **%5** oranında gerilemiştir (**%48 vs. %43**). Öte yandan “**çocuklarım için**” (**%27**) ve “**beklenmedik durumlara karşı**” (**%20**) gerekçeleri önceki dönemle benzer seviyede yer almaktadır.
- En çok tercih edilen tasarruf aracı olan “**yastık altı altın ve nakit**” oranı bu dönem **%27'den %22'ye** gerilemiştir. Bununla birlikte TL vadeli, döviz vadeli ve bireysel emeklilik fonlarında **%2-3** bandında küçük artışlar görülmektedir.

3.1. AMAÇ VE YÖNTEM

- Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de **kentsel** yerleşim yerlerinde **18 yaş ve üzerindeki bireylerin tasarruf eğilimlerini** izlemektir.
- NUTS1 bölgelerinde seçilen **26 ilde her ay** tesadüfi olarak seçilen **800 kişi** ile görüşülüyor. 3 aylık (çeyrek) bazda görüşme sayısı **2400** olarak gerçekleşiyor.
- Bilgisayar destekli telefon görüşmesi yöntemi (**CATI**) kullanılıyor.
- Yaş, cinsiyet, çalışma durumu ve meslek kontrol kotası olarak uygulanıyor.

3.2. Demografik Bilgiler

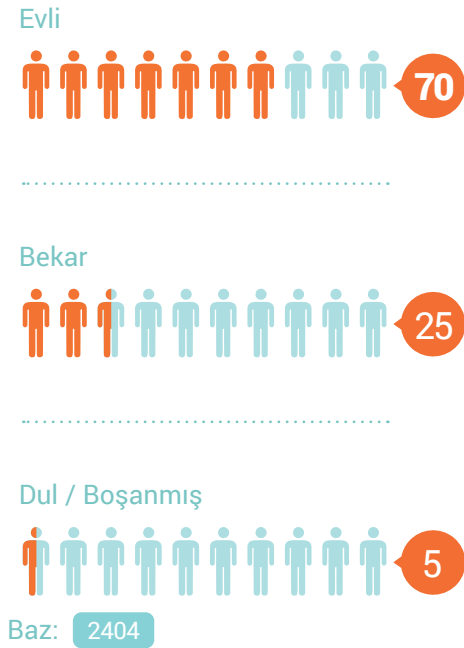
DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2016 1. ÇEYREK

HANEHALKI TİPİ

MEDENİ DURUMU

KONUT TİPİ

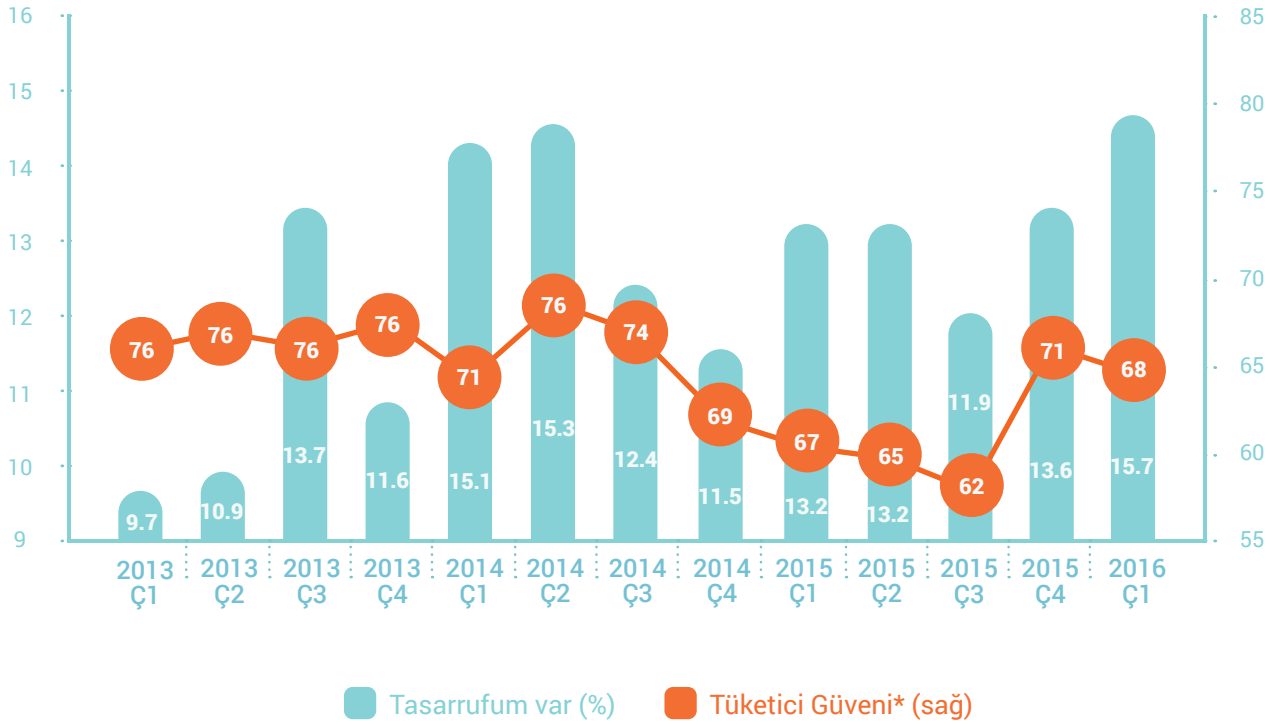
TANIM

- Tasarruf, sözlük anlamı itibariyle **“sarf edilmeyen”** anlamına geliyor.
- **Bu araştırma kapsamındaki TASARRUF ise şu kalemleri içeriyor:**
 - Bankalarda duran TL veya döviz cinsinden vadeli hesaplar,
 - Bankalarda ve / veya aracı kurumlarda duran hisse senedi, hazine bonosu, devlet tahvili gibi menkul değerlerin parasal tutarı,
 - Bankalarda duran yatırım hesapları ve katılım fonları,
 - Bireysel emeklilik fonları,
 - Bankalarda vadesiz hesapta / likit fonda TL veya döviz cinsinden duran miktarın o ay içinde harcanmayan / harcanmayacak bölümü,
 - Cüzdan, kasa, yastık altında duran paranın (döviz, altın dahil) o ay içinde harcanmayan / harcanmayacak bölümü,
- Araştırmaya katılanlara, bu tanıma uygun olarak tasarrufları olup olmadığı soruluyor.

4. Ekonomist Yorumu

KENTSEL NÜFUSTA TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI 2016'NIN İLK ÇEYREĞİNDE EN YÜKSEK DÜZEYDE

TASARRUF ORANININ SEYRİ

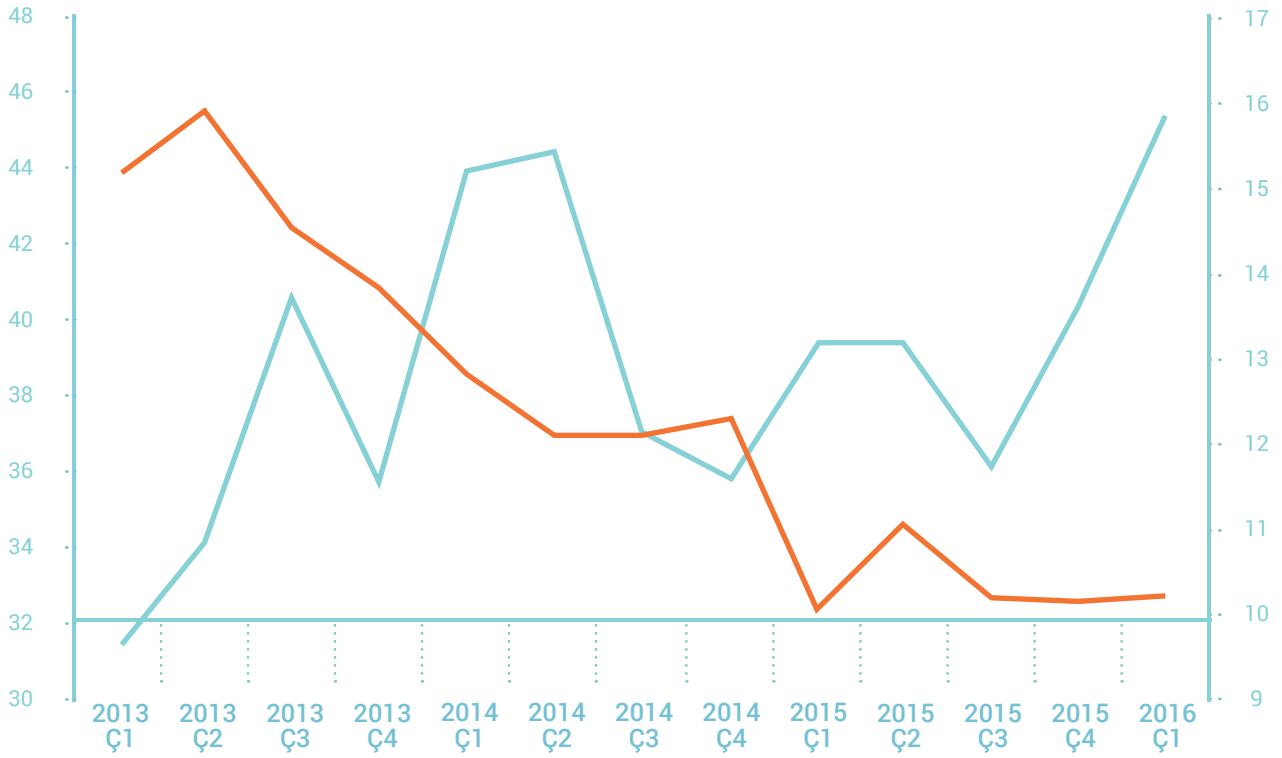

Kaynak: TÜİK, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi - IPSOS - ING Bank)

Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nın (TTEA) temel eksenini oluşturan kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı, 2015'in son çeyreğinde dikkate değer bir yükseliş kaydettikten sonra bu eğilimini 2016'nın ilk çeyreğinde de koruyarak %15.7lik bir oranla çalışmanın başladığı 2011 sonundan bu yana en yüksek düzeye ulaştı. Buna ek olarak, tasarrufu olmayan ve gelecekte tasarruf yapmayı planlamayanların oranı ise bir önceki anket dönemindeki %57.5 seviyesinden %56.7 seviyesine geriledi.

Bir süreden beri açıklanan veriler tasarruf sahipliği ile tüketici güveni arasında olması beklenen ters ilişkinin nispeten zayıf olduğunu ortaya koymaktadır. Bilindiği gibi, ihtiyati (önlemler) saik tasarruf davranışlarında önemli bir rol oynayarak tüketici güveni ile tasarruf eğilimi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Ancak, yaşam döngüsü, miras (özgeci) saiki ve ev almanın da tasarruf davranışlarını belirlediği düşünüldüğünde tüketici güveni ile ilişkinin düşünüldüğü kadar güçlü olmamasının arkasında

TASARRUF ORANI VE BORÇLANMA İHTİMALİ

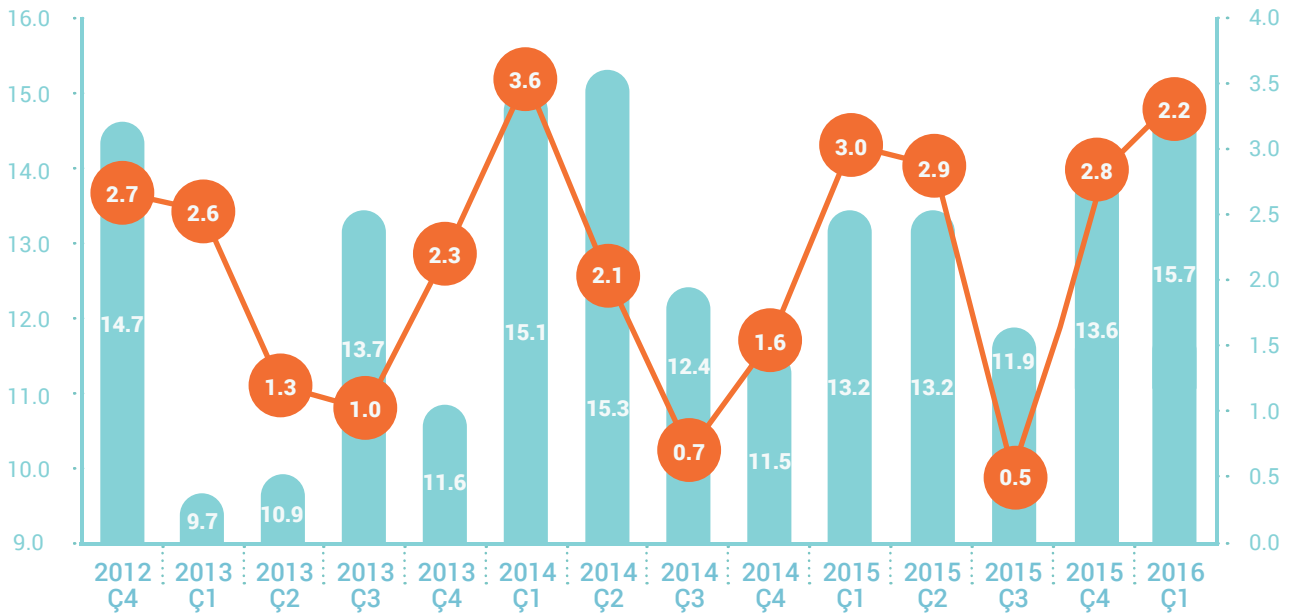

■ Tasarruf Oranı

■ Tüketimin finansmanı amacıyla borç kullanma ihtimali (Gelecek 3 aylık dönemde)

Kaynak: TÜİK, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi-IPSOS KMG-ING Bank)

ENFLASYON

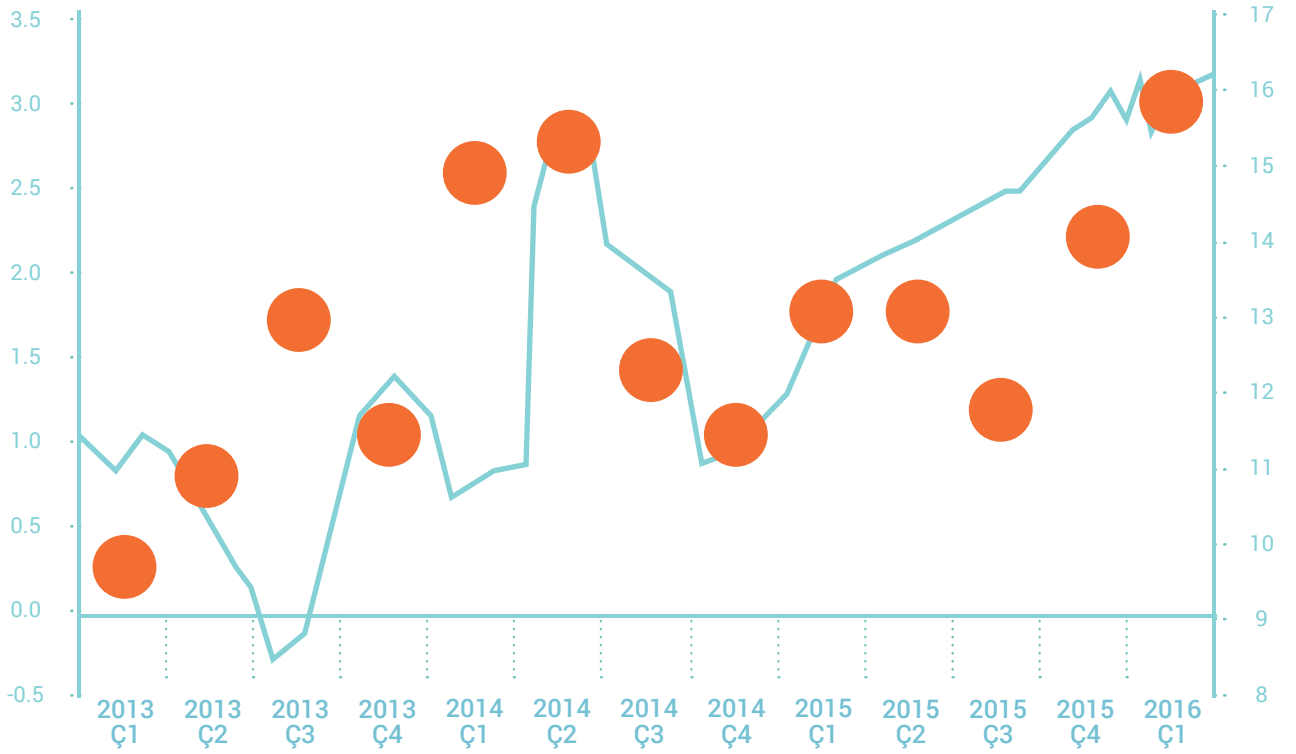

■ Tasarrufum var (%)

■ Enflasyon (ç/ç)

Kaynak: TÜİK, ING Bank

TASARRUF ORANI VE İŞSİZLİK

Reel Mevduat Faizi

Tasarruf Oranı

* Reel Mevduat Faizi = Mevduat Faizi - MB Beklenti Anketi (12 Aylık)
Kaynak: TCMB, ING Bank

konjonktürel değişimlere duyarlılığı nispeten daha az diğer saiklerin de yattığını düşündürmektedir. Öte yandan, tüketici güveni endeksi soru bazında 18 alt endeksten oluşmaktadır. Dolayısıyla, bazı alt endekslerin seyri ile tasarruf sahipliği oranı arasında ilişki daha zayıf olup bu ana endeksi de etkilemektedir. Ancak, alt endeksler arasında yer alan ve beklendiği gibi tasarruf sahipliği ile daha yüksek bağıntı katsayısına sahip olan **“gelecek üç aylık dönemde tüketimin finansmanı amacıyla borç kullanma ihtimali”** gibi bazı endeksler için ilişki daha yüksek düzeydedir.

Kasım’da tekrarlanan genel seçimlerin istikrarlı bir hükümet kurmaya imkan tanısa da; TL’nin 2015 boyunca zayıf seyrinin şirketler kesimine olası yansımalarına dair endişeler, çevre ülkelerde jeopolitik risklerin ağırlığını koruması,

enflasyon görünümünde gözlenen bozulmanın sürmesi geçtiğimiz yılın son çeyreğinde ekonomik birimlerin davranışları üzerinde etkili olmaya devam etti. Bu yılın ilk çeyreğine ise Ocak ayında Çin kaynaklı dalgalanmalar ve küresel ekonomiye dair derinleşen endişeler yanında komşu ülkeler kaynaklı jeopolitik risk algısı ve büyüyen güvenlik kaygılarıyla olumsuz bir başlangıç yapıldı. Ancak bu eğilim, küresel merkez bankalarının daha destekleyici tavır takınmaları, petrol fiyatında gözlenen kısmi yükseliş ve Çin para biriminde istikrarı sağlama adına atılan adımların sonuç alıcı olabileceğine dair değerlendirmelerle birlikte olumluya döndü. Dolayısıyla bu yılın ilk çeyreği ekonomik davranışlarını zıt yönde etkileme potansiyeli taşıyan güçlü piyasa hareketlerine sahne oldu.

	2012 Ç4	2013 Ç1	2013 Ç2	2013 Ç3	2013 Ç4	2014 Ç1	2014 Ç2	2014 Ç3	2014 Ç4	2015 Ç1	2015 Ç2	2015 Ç3	2015 Ç4	2016 Ç1
Tasarrufum var (%)	14.7	9.7	10.9	13.7	11.6	15.1	15.3	12.4	11.5	13.2	13.2	11.9	13.6	15.7
Enflasyon (ort. ç/ç)	2.7%	2.6%	1.3%	1.0%	2.3%	3.6%	2.1%	0.7%	1.6%	3.0%	2.9%	0.5%	2.8%	2.2%
Tarımdışı işsizlik (unadj, quarterly avg)	10.6%	11.5%	10.2%	11.1%	11.1%	11.9%	10.9%	12.3%	12.7%	13.1%	11.6%	12.3%	12.5%	13.0%
USD/TRY (ortalama) **	1.79%	1.78%	1.84%	1.97%	2.02%	2.22%	2.11%	2.16%	2.26%	2.46%	2.66%	2.85%	2.91%	2.94%
USD/TRY artışı *	-0.5%	-0.3%	3.2%	7.1%	3.0%	9.4%	-4.7%	2.4%	4.6%	8.7%	8.5%	6.6%	2.2%	1.3%
50:50 EUR:USD döviz sepeti (ortalama) **	2.05%	2.07%	2.12%	2.29%	2.39%	2.63%	2.50%	2.51%	2.54%	2.62%	2.81%	3.02%	3.05%	3.09%
%50 USD: %50 EUR döviz kuru sepeti artışı *	1.5%	0.7%	2.5%	7.9%	4.6%	9.8%	-4.6%	0.4%	1.1%	2.8%	7.0%	7.4%	1.4%	1.6%
Mevduat Faizi (ortalama)	7.7%	6.8%	6.1%	7.5%	7.7%	9.5%	10.0%	8.7%	8.9%	9.1%	9.6%	10.1%	10.6%	10.9%
2-yıllık gösterge tahvil faizi (ortalama)	6.6%	5.9%	5.9%	9.0%	8.7%	10.8%	9.1%	8.5%	8.5%	8.0%	9.7%	10.5%	10.6%	10.9%
Altın (ortalama, USD)	1.717	1.632	1.416	1.329	1.271	1.292	1.290	1.282	1.267	1.219	1.193	1.125	1.103	1.182

* Dönem ortalamalarının değişimi, TCMB kurları ** Reuters kurları

Kaynak: TÜİK, TCMB, Thomson Reuters, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi - IPSOS - ING Bank)

Özetle, son anket döneminde tüketici güveni gibi tasarruf oranı ile ters yönde hareket eden bazı değişkenler kısmi olarak bozulmakla birlikte görece olarak yüksek seyretse de; ekonomideki belirsizliği gösterme açısından önemli bir makro değişken olarak öne çıkan enflasyon ve yüksek Mevduat getirisi hane halkının tasarruf sahipliği oranını desteklemiş gözükmektedir.

Buna göre; Şubat ve Mart'taki üst bant faiz indirimlerine rağmen sıkı likidite politikası uygulamalarını bu yıl da sürdüren MB'nin bu tutumu özellikle mevduat oranlarının yüksek seyretmesine neden olmuştur. Dolayısıyla, ING Bank Hanehalkı Tasarruf Eğilimleri Araştırması'ndan elde edilen tasarruf oranı ile bu tasarrufların değerlendirildiği en önemli yatırım araçlarından olan bankaların yeni açtıkları TL mevduatlara uyguladıkları faizin

gelecek bir yıllık dönemdeki enflasyon beklentisiyle reele çevrilerek elde edilen getiriyle kuvvetli ilişkisi dikkate alındığında; 2016'nın ilk çeyreğinde reel mevduat faizlerinin yükselmesinin tasarruf oranını yukarıya çektiğini söylemek mümkündür.

Bu değişkenlerden enflasyondaki yükseliş, bir başka deyişle ekonomideki belirsizliğin artıp güven ortamının bozulması, genelde özel kesimin, özelde hane halkının, tedbir motifli tasarruf etme tercihini desteklemektedir. Enflasyonun gerilediği dönemlerde ise tam tersi bir eğilim gözlenebilmektedir. Bu çerçevede; bu yılın üç aylık döneminde %2.2'yle bir önceki çeyreğe göre kısmi bir gerileme kaydetse de, özellikle Ocak rakamının etkisiyle yüksek seyreden enflasyon tasarruf sahipliğinde gözlenen artışı açıklayıcı bir etken olarak değerlendirilebilir.

TTEA'da dikkat çeken diğer noktalar ise şöyle özetlenebilir.

- Daha önceki çeyrek dönemlerde elde edilen sonuçlarda da görüldüğü üzere; çocuklu bireyler görece daha az tasarruf sahipliğine sahiptir. Çocuklu oranının %63, ortalama çocuk sayısının ise 2.4 olduğu örnekleme, dönemsel bazda tasarruf sahipliği oranında %15.7'ye yükseliş bekle-neceği gibi çocuksuz bireylerden kaynaklandı. Buna göre; çocuksuz bireylerde tasarruf sahipliği oranı %23 çalışmanın başındaki en yüksek düz-eye erişerek toplam tasarruf sahipliğindeki yukarı yönlü eğilimi desteklerken, aynı dönemde çocuklu bireylerde oran %11'de yatay seyretti.
- Bilindiği gibi yaş tasarruf etmenin önemli bir belirleyicidir. TTEA'ya göre, genç nüfus içerisinde tasarruf etme olasılığı yüksektir. 2013 yılının 1. çeyreğinden bu yana genel trende bakıldığında, tasarruf yapma oranının en yüksek olduğu yaş grubunun 25-34 olduğu görülmektedir. Açıklanan son verilere göre; 2016'nın ilk çeyreğinde 18-24 yaş grubunun payı 8 puan artarak %28'e gelirken, 25-34 yaş grubunun payı ise %35'ten %30'a geriledi.
- Hane halkı finansal varlıklarının kompozisyonu incelendiğinde ise:
- Mali sistem içi varlıkların (yastık altı altın ve diğer değerli taş ve metal ile yastık altı döviz / TL hariç diğer tüm finansal varlıklar) toplam varlıklardaki payının son dört çeyrekte 2014'ün sonundan bu yana %75'in üzerinde seyretme-

kte ve önceki üç yıllık dönemle karşılaştırıldığında kayıt dışı varlıkların oranında gerilemeye işaret etmektedir. 2016'nın ilk anketine göre bu rakam %78 ile çalışmanın başladığı tarihten bu yana en yüksek düzeydedir.

- Toplamın dörtte üçünü oluşturan sistem içi tasarrufların kompozisyonuna bakıldığında; mevduat ürünleri %40'ın üzerinde bir payla baskınlığını korumaktadır. Bir önceki çeyreğe 6 puanlık artış, vadesiz hesaplar yanında TL ve döviz vadeli hesaplar da dahil olmak üzere tüm mevduat kalemlerinden kaynaklandı. Alt kalemlerden, döviz vadeli hesapların toplam içindeki payının 3 puanlık artışla çalışmanın başlangıcından bu yana gözlenen en yüksek rakam olan %13'e ulaşması, bankacılık sisteminde döviz cinsi vadeli mevduatlarının payında Mayıs 2013 sonrasında gözlenen artış eğilimine koşut bir harekete işaret etmektedir. Öte yandan, TTEA'nın başlangıcından bu yana bir artış eğiliminde olan mevduat dışı (system içi) ürünlerin payı son bir yılda %35-40 bandında yatay seyretmektedir.
- Uzun vadeli bir yatırım aracı olan ve kamu tarafından teşvik edilen "Bireysel emeklilik fonları/hayat sigortaları" kaleminin payının 2014 başından beri artarak 2015'in üçüncü çeyreğinde %20'e ulaştıktan sonra %16'ya gerilemesi, ilk çeyrekte ise yeniden %18' yükselmesi tasarruf araçları sahipliği ile ilgili payların oldukça oynak olabildiğini teyit etmektedir.

Prof. Dr. Alpay Filiztekin
Sabancı Üniversitesi

Dr. Muhammet Mercan
Baş Ekonomist, ING Bank

5. İletişim Bilgileri

info@tasarrufegilimleri.com

ING Bank girişimi ile hayata geçirilen **“Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması”**, Sabancı Üniversitesi gözetiminde yürütülmekte, saha araştırması IPSOS tarafından yapılmaktadır.

ÖNEMLİ AÇIKLAMA:

“Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.”

ING BANK

2016

1. ÇEYREK RAPORU

ING

